

Lietuvos Respublikos Ministrėi Pirmininkei I. Šimonytei

2023 m. gegužės 15 d., Nr. 23-085VK

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerei G. Balčytytei

Lietuvos Respublikos finansų ministrei G. Skaistei

DĖL NEĮTRAUKAUS MOKESČIŲ REFORMOS IR SU JA SUSIJUSIŲ TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ RENGIMO IR DERINIMO

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), viena didžiausių verslo organizacijų Lietuvoje, kreipiasi į Jus dėl neįtraukaus mokesčių reformos ir su ja susijusių teisės aktų projektų rengimo ir derinimo.

LVK teigiamai vertina tai, kad Finansų ministerija, pristačiusi mokesčių reformą, inicijavo susitikimus su eile socialinių partnerių ir sutiko pabendrauti su verslo atstovais, aptarti jiems rūpimus klausimus.

Nepaisant to, šis dialogas didžiąja dalimi buvo vienpusis. Socialiniams partneriams nesuteikta jokia galimybė iš esmės prisidėti prie mokesčių reformos, net tais atvejais, kai teikti pasiūlymai neprieštarauja Finansų ministerijos keliamiems reformos tikslams ir yra neesminiai. Pavyzdžiui, LVK teikė pasiūlymą lankstinti avansinio pelno mokesčio mechanizmą, nebūtinai mažinant iš avansinio pelno mokesčio valstybės įplaukas, tačiau siekiant išvengti įmonių baudimo už netiksliai suprognuotą mokėtiną pelno mokestį mokestiniam laikotarpiui. Finansų ministerija nurodė, kad „Pateiktas siūlymas nesusijęs su Įstatymo projektu teikiamais siūlymais“,¹ nepaisant to, kad reformos kontekste tiesiogiai yra mažinama avansinio pelno mokesčių mechanizmo aprėptis. LVK taip pat teikė pasiūlymą nustatyti vienodas azartinių lošimų ir loterijų mokesčio bazes loterijoms ir lošimams (nekeičiant efektyvių mokesčių tarifų), taip prisidedant prie mokestinės sistemos aiškumo, tačiau šis pasiūlymas irgi nebuvo svarstytas. Nebuvo svarstytas net LVK pasiūlymas nustatyti ne dvi, o vieną dovanų neapmokestinimo ribą ir taip užkirsti kelią galimam kilti mokestiniam arbitražui. Atrodo, kad derinimo laikotarpiu nebuvo ketinta iš esmės svarstyti suinteresuotųjų pasiūlymų.

LVK tai suprastų, jeigu pačios reformos rengime būtų buvę realiai, o ne deklaratyviai įtraukti socialiniai partneriai ir interesų grupės. Tačiau Finansų ministerijos organizuota Mokesčių lengvatų peržiūros tarpinstitucinė darbo grupė (toliau – Darbo grupė) gavo daugiau nei 200 mokestinių siūlymų, be kita ko, ir iš pačių Darbo grupės narių, tačiau šie siūlymai Darbo grupės nebuvo nagrinėti. Finansų ministerija taip pat nevertino šių pasiūlymų. Iš esmės pasiūlymai nebuvo svarstyti, LVK taip pat nėra gavusi atsakymo iš Finansų ministerijos į dar 2021 m. pradžioje pateiktus LVK pasiūlymus mokestinės sistemos tobulinimui.

Darbo grupės dydis taip pat lėmė, kad tai tapo erdve interesų grupių išklausymui, o ne ekspertiniam darbui. Tai įrodo ir tai, kad Finansų ministerija savo požiūrio į Mokesčių darbo grupės posėdžių metu teiktus pasiūlymus nepristatė Darbo grupėje, kurioje pristatė tik galutinį reformos variantą, kai jau buvo parengti teisės aktų projektai, taip iš anksto apibrėždama ir mokesčių reformos

¹ PMĮ projekto derinimo pažyma.
Gedimino pr. 2/1-28, LT-01103 Vilnius
Tel. +370 5 212 1111, info@lvk.lt, www.lvk.lt

rėmus. Dėl to apmaudu, kad pastabos pristatytiems teisės aktų projektams nebuvo išsamiai svarstytos oficialaus derinimo laikotarpiu. **LVK mano, kad Finansų ministerijos visuomenei pristatyta mokesčių reforma nedaug skirtųsi, net jeigu Darbo grupė nebūtų buvus suburta.**

Pažymėtina, kad darbdavių ir profesinių sąjungų atstovai reguliariai vertina visus Darbo kodeksui taisyti teikiamus pasiūlymus, įskaitant ir tuos, kuriuos teikia Trišalei tarybai nepriklausantys socialiniai partneriai, akademinės bendruomenės nariai. Dėl daugumos klausimų darbdavių ir profesinių sąjungų atstovai randa bendrą sutarimą, ir šio sutarimo pagrindu valstybėje yra Seimui teikiamos svarbiausios Darbo kodekso pataisos. Tokio tipo ekspertiniam suinteresuotųjų darbui nebuvo sudarytos jokios sąlygos.

Galiausiai, nemaža dalis svarbių verslo bendruomenei LVK pateiktų pastabų nebuvo įvertintos, nepaisant iš Vyriausybės darbo reglamento kylančios pareigos Finansų ministerijai tai padaryti.² Pavyzdžiui, LVK savo pastabomis atkreipė dėmesį į tai, kad Nekilnojamojo turto (toliau – NT) mokesčio įstatymo projektas galimai atveria duris savivaldybių taryboms diskriminuoti apmokestinamą komercinės paskirties nekilnojamą turtą pagal tai, kokios teisinės formos juridiniam asmeniui šis priklauso, sudarant preferencines mokestines sąlygas komercinę veiklą vykdančioms valstybės ir savivaldybės valdomoms įmonėms, tačiau jokios LVK pastabos Nekilnojamojo turto mokesčio įstatymo projektui nebuvo vertintos.

LVK turi lūkestį, kad mūsų pastabos, ypač tos, kurios sutampa su mokesčių reformos tikslais, būtų bent jau apsvaistytos, kaip to reikalauja Vyriausybės darbo reglamentas. Maloniai prašome Jūsų užtikrinti, kad šios neįvertintos LVK pastabos būtų apsvaistytos prieš tai, kai Vyriausybė ketina pritarti mokesčių reformą sąlygojantiems teisės aktų projektams ir teikti juos Seimui. Prie rašto pridedame 2023 m. gegužės 11 d. LVK rašto „Lietuvos verslo konfederacijos pozicija dėl mokesčių reformos ir ją sąlygojančių teisės aktų projektų“ kopiją, kurioje likę neapsvaistyti pasiūlymai, pastabos ir argumentai yra pažymėti.

Pagarbiai

Prezidentas

Andrius Romanovskis

PRIDEDAMA: 2023 m. gegužės 11 d. LVK raštas „Lietuvos verslo konfederacijos pozicija dėl mokesčių reformos ir ją sąlygojančių teisės aktų projektų“ kopija, 13 lapų.

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p.: vilius@lvk.lt, mob. +370 608 98408.

² Vyriausybės darbo reglamento 18¹ p., 19.6 p., 34 p.,

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

2023 m. balandžio 11 d., Nr. 23-066VK

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

LIETUVOS VERSLO KONFEDERACIJOS POZICIJA DĖL MOKESČIŲ REFORMOS IR JĄ SĄLYGOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ

Violetine spalva pažymėti neapsvarstyti/ neįvertinti pasiūlymai, argumentai ir pastabos

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), viena didžiausių verslo organizacijų Lietuvoje, išnagrinėjo Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 2, 6, 8, 13¹, 16, 17, 18, 18², 20, 21, 24, 25, 27, 34, 35 ir 37 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 12¹ straipsniu įstatymo projektą (toliau – GPMĮ projektas), Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 2, 5, 12, 17, 17², 18, 19, 46¹, 47, 56¹ straipsnių, 1 priedėlio pakeitimo ir Įstatymo papildymo 30² straipsniu įstatymo projektą (toliau – PMĮ projektas), Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 21, 71, 92 straipsnių ir 2 priedo pakeitimo įstatymo projektą (toliau – PVMĮ projektas), Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 5, 10, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – VSDĮ projektas), Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo Nr. IX-1904 3, 4, 5 ir 8 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo II¹ skyriumi įstatymo projektą (toliau – NSDĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto mokesčio įstatymo Nr. X-233 pakeitimo įstatymo projektą (toliau – NTMĮ projektas). Žemiau teikiame organizacijos ir jos vienijamų ekspertų pastabas įstatymų projektais siūlomiems pakeitimams.

1. Pasiūlymai kuriems pritariama be pastabų ir pastebėjimų

LVK be pastabų pritaria šiems pasiūlymams:

- Siūlymui pratęsti pelno mokesčio lengvatos investiciniam projektui dar 5 metams;
- Siūlomam momentiniam ilgalaikio turto nusidėvėjimui tam tikroms turto klasėms;
- Siūlymui taikyti greitesnį ilgalaikio turto nusidėvėjimą įmonėms, kurių apyvarta neviršija 300 tūkst. eurų ir atsisakyti 10 darbuotojų ribos;
- Siūlymui ir toliau taikyti pelno mokesčio lengvatą moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai;
- Siūlymui trumpinti prestižo nusidėvėjimą nuo 15 iki 10 metų;
- Siūlymui didinti prievolės registruotis PVM mokėtoju ribą iki 55 tūkst. eurų;
- Akcizų sistemos pertvarkai, siekiant atsisakyti lengvatų taršioms energiniams produktams, ir energinius produktus apmokestinti pagal taršos ir išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų lygį.

2. Dėl siūlomų mokesčių pakeitimų individualiai dirbančių asmenų atžvilgiu

LVK iš esmės nepitaria individualios veiklos prilyginimui darbo santykiams, tad *in corpore* nepitaria ir visiems siūlomiems pakeitimams, kuriais didinama mokesstinė našta pagal individualios veiklos pažymą veiklą vykdančioms asmenims ir didinama administracinė našta padarant prezumpcinių

Gedimino pr. 2/1-28, LT-01103 Vilnius

Tel. +370 5 212 1111, info@lvk.lt, www.lvk.lt

Tarptautinių prekybos rūmų ICC oficialus atstovas
www.iccwbo.org

sąnaudų režimą mažiau patrauklesnį ir itin ribotą, atsisakant jo, atsiradus prievolei registruotis PVM mokėtoju, nuo PVM mokėtojo ribos. LVK nuomone, individuali veikla yra teisinė forma užsiimti verslu, o ne darbo santykių režimas, todėl pajamų iš individualios veiklos apmokestinimas neturi būti lyginamas su pajamų iš darbo santykių apmokestinimu. Veikla, kurią fizinis asmuo vykdo pagal individualios veiklos pažymą ir veikla, atliekama darbuotojo pagal darbo sutartį, turi esminių skirtumų – skiriasi asmenų atsakomybė, prisiimama rizika, patiriami kaštai, leidžiamos vykdyti veiklos, pajamų garantijos ir kt. Todėl pajamų ir darbo santykių apmokestinimo sulyginimas su individualios veiklos pajamų apmokestinimu nesukuria teisingumo, atsižvelgiant į skirtingas asmenų teises ir ekonomines situacijas. Individualios veiklos pajamų apmokestinimo reforma, jeigu tokią ketinama atlikti, turėtų būti išdiskutuota ir grindžiama aiškiais bei skaidriais principais, kurių pagrindu būtų atsižvelgiama į skirtingų pajamų prigimtį.

Tuo pačiu, LVK pritaria siūlymui didinti mokestinę naštą pagal verslo liudijimą veiklą vykdančioms asmenims (*de facto* didinamą bazę „Sodros“ įmokoms) ir palaiko papildomus apribojimus verslo liudijimams (20 tūkst. eurų pajamų ribos verslo liudijimams nustatymą ir apribojimą parduoti prekes ir paslaugas juridiniams asmenims). LVK iš esmės palaiko iniciatyvas, kuriomis siekiama suvienodinti skirtingų individualios veiklos formų apmokestinimą, laiko jas logiškais ir nuosekliais.

Tačiau toks verslo liudijimų „aptvarkymas“ yra tik dalinis sprendimas. LVK nuomone, verslo liudijimai yra anachronizmas, kuris iki šiol naudojamas kaip palanki forma sumokėti kuo mažesnę mokesčių nuo gautų pajamų dalį, ir dėl to išlieka aktualus, nepaisant to, kad ir šiandien individualios veiklos pagal pažymą pagrindu nėra itin sunku susimokėti gyventojų pajamų mokestį ir „Sodros“ įmokas. Iš esmės neatsisakant verslo liudijimų formos (o tam būtų palankus laikas, atsižvelgiant į siūlomą smulkaus verslininko sąskaitą, kuri padėtų patogiai atskaityti individualių verslininkų patiriamas sąnaudas), verslo liudijimai ir toliau išliks palankia forma sumokėti kuo mažesnius mokesčius, nes šios formos didžiausias privalumas ir yra būtent sąlygojamas nedidelis pajamų apmokestinimas. LVK manymu, verslo liudijimus galėtų pakeisti jau pasiūlyta smulkaus verslininko sąskaita (apie smulkaus verslininko sąskaitą ir galimą jos pritaikymą žr. 4 skyriuje „Dėl smulkaus verslininko sąskaitos“), kuri tokią mokesčių sumokėjimo formą besirinkusiems asmenims dar labiau supaprastintų apskaitą ir padėtų tinkamai ir laiku sumokėti mokesčius.

LVK vienijamos verslo bendruomenės siūlomu atveju, individuali veikla pagal pažymą turėtų išlikti pagrindine forma fiziniams asmenims verslauti, o siekiant užtikrinti vienodą ir teisingą apmokestinimą veiklą vykdančioms fiziniams asmenims, turėtų būti iš esmės atsisakyta kuo daugiau išimčių ir kitų specialiųjų veiklos apmokestinimo sąlygų, kurios leidžia daliai individualią veiklą vykdančių asmenų reikšmingai susimąžinti mokestinę naštą. Tuo pačiu, siekiant užtikrinti teisingą smulkiausių verslininkų apmokestinimą nedidinant administracinės naštos, iki tam tikros ribos fiziniai asmenys galėtų veikti pasitelkdami smulkaus verslininko sąskaitą, ir nuo tam tikros ribos išsiimti individualios veiklos pažymą.

Todėl LVK siūlo, kad prieš ženkliai didinant mokesčius pagal pažymą individualiai dirbantiems asmenims, mokesčių peržiūros kryptys galėtų būti būtent verslo formų ir įvairių išimtinių sąlygų individualios veiklos kontekste mažinimas, kreipiant itin didelį dėmesį į tai, kaip užkirsti kelią 1) piktnaudžiavimo atvejams; 2) akivaizdiems ekstremumams, kai įstatymai sukuria sąlygas iš esmės mokėti ypatingai mažą *de facto* pajamų mokesčio tarifą nuo pajamų; ir 3) šešėliui.

Vis dėlto, jeigu būtų priimtas politinis sprendimas, neatsižvelgiant į conceptualius šių veiklų režimų skirtumus, eiti individualios veiklos „prisodrinimo“ ir mokesčių sulyginimo su darbo santykiais keliu,

visi pokyčiai, įskaitant tarifų didinimą, turėtų būti įvedami palaipsniui (didinimas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant ne tik į tarifą, bet ir į mokesčio bazės pokyčius), suteikiant pereinančią laikotarpį rinkai prisitaikyti ir planuoti papildomas išlaidas, veiklos organizavimo ir vykdymo sąlygų pokyčius. Toks požiūris prisidėtų prie didesnio mokesčių sistemos nuspėjamumo ir prognozuojamumo. LVK taip pat tikisi, kad šis lyginimas vyktų ne tik bloginant verslo sąlygas, bet ir reikšmingai plečiant leidžiamus atskaitymus individualiai veiklai, suvienodinant juos su tais, kurie taikomi ir įmonėms (investicijas, automobilius, paramos teikimą ir kt.), užtikrinant, kad kaip asmens pajamos gyventojų pajamų mokesčiu būtų apmokestinama jau tik tai, kas lieka gyventojų asmeniniams poreikiams ir nėra skirta veiklai finansuoti.

Kartu pažymėtina, kad šiuo metu taikomas 30% prezumpcinių sąnaudų dydis leidžia individualia veikla užsiimantiems ženkliai susimąžinti administracinę naštą, o siūlymai mažinti ribą iki 20% verstų kaupti didelį kiekį išlaidas pagrindžiančių dokumentų, komplikuočių apskaitą tiems, kurie veikloje naudoja ilgalaikį turtą (patalpas, automobilius, stakles, kitas veiklos priemones), ypač tais atvejais, kai jos skirtos tiek veiklai, tiek asmeniniams poreikiams. Veiklai ir asmeniniams poreikiams skirtų patalpų šildymo, elektros, vandens ir kitų komunalinių bei to paties nekilnojamojo turto mokesčio ir kitų išlaidų bei pirkimo PVM teisingas paskirstymas apskritai gali būti sunkiai įmanomas. Nepanašu, kad GPMĮ projekto iniciatoriai būtų analizavę, kokią realų poveikį biudžeto pajamoms gali turėti tų pačių prezumpcinių sąnaudų atsisakymas, t. y. kiek iš prezumpcinius atskaitymus taikančių individualią veiklą vykdančių asmenų realiai veikloje patiria net didesnes sąnaudų sumas, t. y. faktiškai dirba su mažesne kaip 70 proc. pelno marža, ir kiek iš jų tuo pat metu neatskaito ir veiklai skirtą pirkimo PVM, kurį turi teisę atskaityti. Tuo pačiu, siūlant sulyginti individualios veiklos ir darbo santykių apmokestinimo sąlygas, pažymėtina, kad darbuotojų naudai galima atskaityti (pelno mokesčio tikslais) ir neapmokestinti (gyventojų pajamų mokesčio tikslais) eilės naudų, kas nėra leidžiama individualios veiklos atveju (pavyzdžiui, privataus sveikatos draudimo įsigijimo išlaidų). Kadangi šiai dienai leidžiami atskaitymai individualiai veiklai yra labai riboti, jeigu siūloma mažinti prezumpcinių sąnaudų lygį, riboti jo taikymą ir bendrai didinti mokesčius individualiai veiklai, leidžiami atskaitymai vykdant individualią veiklą taip pat privalo būti peržiūrėti.

3. Dėl individualios veiklos pagrindu verslu užsiimančių individualiai dirbančių asmenų įtraukimo į nedarbo socialinio draudimo sistemą

Atsižvelgiant į tai, kad individualiai dirbantys asmenys užsiima verslu, neigiamai vertintinas ir šių asmenų įtraukimas į nedarbo socialinio draudimo (toliau – NSD) sistemą.

Dėl individualiai dirbančiųjų įtraukimo į NSD sistemą LVK nariai diskutuoja nuo praeitų metų vidurio, kuomet tokias diskusijas inicijavo Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Didžioji dauguma LVK narių laikosi nuomonės, kad individualiai dirbančių asmenų įtraukimas į NSD nebūtų logiškas ar pagrįstas, nes neturėtų būti taikomas iš esmės smulkiam verslui nuo užsakymų trūkumo drausti.

Pirma, virš 55 tūkst. iš 115 tūkst. individualią veiklą vykdančių asmenų taip pat dirba darbo santykių pagrindu, tad beveik pusei šiuo metu individualios veiklos pagrindu dirbančių asmenų mokestis sukurtų papildomą mokestinę naštą, nes šie asmenys jau moka NSD įmokas nuo, dauguma atveju, didžiosios dalies savo pajamų, tad papildoma įmoka padidintų mokestinę naštą fizinio asmens iniciatyva vykdomai papildomai savarankiškai veiklai.

Antra, pavojinga tai, kad individualia veikla užsiimantis asmuo gali pats sau susikurti draudiminį įvykį - nedarbą - be neigiamų to pasekmių. Tuo nesąžiningi asmenys galės piktnaudžiauti, pavyzdžiui, stabdydami individualią veiklą ir įsiregistruodami Užimtumo tarnyboje, kad gautų nedarbo socialinio

draudimo išmoką anksčiau suplanuotų atostogų metu. Grįžęs iš atostogų, asmuo galėtų atnaujinti individualios veiklos pažymą ir tęsti veiklą. Atpažinti tokį piktnaudžiavimą ir jį nubausti būtų praktiškai neįmanoma. Iš esmės kiekvienas individualiai dirbantis asmuo, neturintis kitos veiklos, galėtų kartą metuose piktnaudžiauti nedarbo socialiniu draudimu ir gauti 5 BSI dydžio išmoką.

Apibendrinant, didžiajai daliai individualiai dirbančių asmenų įtraukimas į NSD sistemą reiškia perteklinę ir nereikalingą socialinę apsaugą, kas iš esmės reiškia tiesiog papildomą mokestinę naštą juolab kad tai yra tik dalis valstybės teikiamos apsaugos nedarbo atveju. Todėl LVK nepritaria tokiai socialinei apsaugai, kai individualiai dirbantys asmenys tapę bedarbiais taip pat gali pasinaudoti aktyviomis darbo rinkos politikos priemonėmis, įskaitant paramą mokymuisi ir paramą verslo kūrimui, kuri taps prieinama nuo šių metų III ketvirčio.

4. Dėl smulkaus verslininko sąskaitos

LVK palaiko smulkaus verslininko sąskaitos idėją, tačiau atsižvelgiant į tai, kad ją siūloma diegti ne vietoje, o lygiagrečiai esamam reguliavimui, LVK siūlytų svarstyti, ar smulkaus verslininko sąskaita nesudarytų sąlygų apskritai atsisakyti individualios veiklos pagal verslo liudijimą apmokestinimo režimo, atsižvelgiant į tai, kad pastarasis buvo sukurtas su tikslu supaprastinti teisingą mokesčių sumokėjimą pačiai smulkiausiai ūkinei veiklai. Jeigu smulkaus verslininko sąskaita sudarytų alternatyvias sąlygas lengvai apskaityti pajamas ir sąnaudas kiekvienam Lietuvos gyventojui, verslo liudijimai iš esmės prarastų savo pateisinimą, tačiau išliktų palankia forma vykdyti ūkinę veiklą susimokant būtinus mokesčius valstybei, todėl būtų galima pastarųjų atsisakyti.

Atsižvelgiant į tai, kad smulkaus verslininko sąskaita bus įvedama poįstatyminiu teisės aktu, LVK prašo projektus, kurie bus rengiami ateityje ir kuriais smulkaus verslininko sąskaita bus įvedama, derinti su verslu ir socialiniais partneriais.

5. Dėl papildomo metinių pajamų, viršijančių 60 VDU, apmokestinimo

LVK nepritaria siekiui dalį aukštesniam darbo užmokesčiui tenkančios GPM naštos perkelti kitoms pajamoms, nes tai 1) neigiamai paveiktų kapitalo ir dividendų apmokestinimo padėtį Lietuvoje su visomis iš to išplaukiančiomis pasekmėmis; 2) tai neproporcingai paveiktų būtent Lietuvoje kapitalo grąžą deklaruojančius, o 3) kapitalo apmokestinimo didinimas, paradoksaliai, galėtų pakenkti dirbantiems.

Pirma, kadangi kapitalas Europos Sąjungoje gali judėti iš esmės nevaržomai, itin svarbu, kad Lietuvoje taikomi mokesčiai pajamoms iš dividendų ir kapitalo mokesčiai būtų konkurencingi regione, o Lietuva – santykinai palanki jurisdikcija pajamas iš dividendų ir kapitalo pajamas gaunantiems asmenims registruotis ir čia gyventi. Šiuo metu kapitalo apmokestinimo režimas Lietuvoje neišsiskiria konkurencingumu (ar jo trūkumu) regione – efektyvus kapitalo ir pajamų iš dividendų apmokestinimas Lietuvoje šiuo metu nedaug skiriasi nuo efektyvaus apmokestinimo Latvijoje, Estijoje ir Lenkijoje. Padidinus dalies pajamų iš dividendų apmokestinimą nuo 15 proc. iki 22 proc. ir dalies kapitalo pajamų apmokestinimą nuo 20 proc. iki 22 proc. (ir nuo 15 proc. iki 20 proc. asmenims, kurie gauna kapitalo pajamų ir jų bendros pajamos viršija 60 VDU, bet neviršija 120 VDU), tai neigiamai išskirtų Lietuvą kaip nepalankią kapitalo pajamoms jurisdikciją regione.

Antra, atsižvelgiant į tai, kad papildomą pajamų apmokestinimą patirtų būtent Lietuvos gyventojai, šis mokestis neproporcingai paveiktų būtent Lietuvos gyventojų gaunamas kapitalo pajamas ir pajamas iš dividendų, taigi, neproporcingai paveiktų ir lietuviško kapitalo verslą. Kadangi papildomi GPM tarifai

aukštomis pajamoms būtų taikomi Lietuvos gyventojams, tai turėtų ir neigiamų pasekmių aukštos kvalifikacijos specialistams, dirbantiems užsienyje registruotose darbo vietose ir užsienyje susimokėjusiems pajamų mokestį už pajamas iš darbo santykių, tačiau už jas jie galėtų būti papildomai apmokestinami Lietuvoje arba dėl tokių pajamų jiems padidėtų mokesčiai nuo tų pajamų, kurias jie gauna Lietuvoje: pavyzdžiui, ES valstybėje gautas ir ten apmokestintas darbo užmokestis (kuris Lietuvoje neapmokestinamas), galėtų ženkliai padidinti mokesčius nuo Lietuvoje gaunamų turto nuomos, turto pardavimo pajamų, palūkanų, autorinio atlygio ir t.t.

Trečia, didesnis kapitalo apmokestinimas sumažintų kapitalo formavimąsi Lietuvoje, tai gali turėti neigiamų pasekmių Lietuvos ekonomikos produktyvumui. Didesnis kapitalo pajamų apmokestinimas ilguoju laikotarpiu sumažintų kapitalo kiekį Lietuvoje, tai mažintų paskatas investuoti į naujų verslų steigimą ir kitų verslų finansavimą, o tai sumažintų Lietuvos darbo našumo augimą, taigi, ir, tikėtina, darbuotojų atlyginimų augimą.

6. Dėl nekilnojamojo turto mokesčio reformos

LVK NTMI projektu siūlomą pertvarkyti nekilnojamojo turto (toliau – NT) mokestį (toliau – NTM) vertino pagal tai, 1) ar sąlygoja universalų mokesčio už NT surinkimą iš gyventojų; ir 2) ar apsaugo verslą nuo nesažiningų konkurencinių sąlygų, kurias galėtų numatyti savivaldybės skirtingiems ūkio subjektams?

LVK nuomone, apmokestinamajam objektui esant būtent NT, apmokestinamoji bazė neturėtų būti iškraipoma pagal NT savininko savybes, o kiekviena išimtis mažiau mokėti arba nemokėti šio mokesčio – itin gerai pagrįsta. Šis principas svarbus kalbant tiek apie būsto, tiek apie komercinio NT apmokestinimą.

LVK pritaria NTMI projekto siekiams plėsti nekilnojamojo turto mokesčio (toliau – NTM) mokestinę bazę, artinti ją prie NT rinkos kainos, naikinti eilę lengvatų komerciniam ir nekomerciniam nekilnojamajam turtui, tačiau iš esmės nepitaria kai kuriems esminiams NTMI projekto elementams.

LVK pasisako už kuo universalesnę NTM bazę ir todėl neigiamai vertina tai, kad pusė pagrindinio būsto nesiūloma apmokestinti, taip reikšmingai sumažinant NTM objektą. Siūlymas nėra paaiškinamas, atsižvelgiant į tai, kad iš tvarkingesnės aplinkos ir geresnės infrastruktūros turėtų gauti naudos ir tie NT savininkai, kurie šio mokesčio pagal dabartinį siūlymą nemokėtų. Siūlomas modelis kurs situacijas, kuomet kai kurie savivaldybės, kuriose žemė ir nekilnojamas turtas kainuoja mažiau, esančio NT savininkai mokestį mokės, tačiau savivaldybių, kur žemė ir nekilnojamas turtas kainuoja daugiau, dalis NT savininkų mokesčio nemokės. LVK manymu, toks mechanizmas yra netaiklus siekiant išvengti neigiamų šio mokesčio pasekmių gyventojų pajamoms ir prieštarautų principui, kad iš esmės visi gyventojai turi prisidėti prie aplinkos tvarkymo ir infrastruktūros gerinimo. Taip pat kritiškai vertintina ir situacija, kai labiau pasiturinčios seniūnijos gyventojai turėtų intensyviau finansuoti aplinkos ir infrastruktūros poreikius, nors šieji niekur nedingsta ir mažiau pasiturinčiose seniūnijose. Taigi, šis siekis užtikrinti NTM bazės socialinį jautrumą kaip tik sukurs neteisybę 1) tarp savivaldybių; ir 2) tarp skirtingų gyventojų savivaldybėje;

LVK nuomone, NTM yra būtent nekilnojamojo *turto* mokestis ir todėl turėtų būti universalus, taikomas siekiant apmokestinti visą nekilnojamą turtą ir nesudarant plačių išimčių.

LVK mano, kad išimties šiam mokesčiui turėtų būti itin tikslios, todėl pritaria išimčiai socialiai remiamiems asmenims ir pensininkams suteikti galimybę atidėti NTM mokėjimą už pagrindinį būstą, įskaitant ir iki jo perleidimo kitam asmeniui (7 str. 6 d.). LVK mano, kad šios išimties užtenka užtikrinti, kad mokestis reikšmingai nepaveiktų asmenų, susiduriančių su nepriteklumi.

Kalbant apie komercinio nekilnojamojo turto apmokestinimą, LVK kategoriškai nepitaria dabar NTMĮ projektu siūlomoms nuostatom, kurios atveria galimybes savivaldybių taryboms piktnaudžiauti lengvatomis ir iškreipti konkurencines sąlygas verslui atskirose savivaldybėse. Nepaisant to, kad naikinama eilė lengvatų fizinių ir juridinių asmenų NT, NTMĮ projekto 6 str. 5 d. savivaldybių taryboms siūloma numatyti teisę nustatyti kelis mokesčio tarifus, kurie galėtų būti diferencijuojami pagal NT paskirtį, naudojimą ar net NT savininko teisinę formą ir darbuotojų skaičių. Mokesčio tarifo diferencijavimas pagal NT paskirtį ar naudojimą sudarytų sąlygas savivaldybių taryboms numatyti lengvatas iš esmės bet kaip naudojamam NT, tad iš tikrųjų NTM lengvatų, priėmus NTMĮ projektą, gali kaip tik padaugėti, nepaisant deklaruojamo priešingo NTMĮ projekto tikslo.

LVK taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad NTM tarifo diferencijavimas pagal mokesčio mokėtojų kategorijas iškraipytų konkurencines sąlygas ir būtų nesąžiningas, nes 1) diferencijuojant tarifus pagal įmonės dydį nebūtų pagrindo teigti, kad didesnė įmonė mažiau prisideda prie aplinkos tvarkymo ir infrastruktūros tobulinimo, nes turėdama daugiau NT sumokėtų ir daugiau mokesčio; 2) diferencijuojant tarifus pagal teisinę formą būtų sudarytos galimybės savivaldybių taryboms bloginti konkurencines sąlygas privačiam verslui konkurencijoje su valstybės ir savivaldybės įmonėmis – jeigu viešosioms įstaigoms būtų nustatomos kitokios sąlygos, nei uždarosioms akcinėms bendrovėms, tai užprogramuotų nelygias mokestines sąlygas, pavyzdžiui, privačioms sveikatos priežiūros įstaigoms, privačioms mokykloms, privatiems darželiams ir kt. Visa tai natūraliai sukeltų problemų dėl neteisėtos valstybės pagalbos apmokestinant NT.

Remiantis tomis pačiomis priežastimis LVK ragina NTMĮ projektu išbraukti ir šiuo metu įstatyme galiojančią išimtį valstybės ir savivaldybės turtui, siekiant užtikrinti, kad valstybės ir savivaldybės valdomos įmonės neturėtų geresnių verslo sąlygų tais atvejais, kai vykdo ūkinę-komercinę veiklą. Siekiant išvengti reguliavimo naštos valstybei dėl savo pačios turto apmokestinimo, svarstyтина atskirai numatyti, kad išimtis galioja tik tam valstybės ir savivaldybių turtui, kuris nepriklauso ir nėra valdomas valstybės ir savivaldybių įmonių, vykdančių komercinę veiklą.

Atitinkamai, NTMĮ projektui siūlome:

- Plėsti NTM bazę, atsisakant išimties, kad dalis, neviršijanti vienos savivaldybės, kurioje yra NT, NT verčių medianos, būtų apmokestinama taikant 0 procento mokesčio tarifą (6 str. 2 d. 1 p.);
- Didinti minimalius tarifus pagrindiniam gyvenamajam būstui (6 str. 2 d.);
- Nesuteikti savivaldybės taryboms galimybės diferencijuoti NTM tarifų pagal nekilnojamojo turto naudojimą ir pagal mokesčių mokėtojų kategorijas (6 str. 5 d., konkrečiai 2 ir 7 p.).
- Naikinti NTM išimtį, atleidžiančią valstybės ir savivaldybių NT, atsižvelgiant į tai, kad dalis šio turto priklauso ūkinę veiklą vykdančioms ir rinkos sąlygomis su privataus kapitalo įmonėmis konkuruojančioms įmonėms, arba numatyti, kad neapmokestinamas valstybės ir savivaldybės NT, išskyrus NT, kurį naudoja valstybės ir savivaldybės valdomos įmonės vykdydamos komercinę veiklą (7 str. 2 d. 2 p.)
- Atsižvelgiant į tai, kad kiekvieno NT objekto vertėje iš esmės atsispindi ir žemės, ant kurios stovi objektas, vertė, taip pat siūlome svarstyti galimybę integruoti NTM su žemės mokesčiu.

7. Dėl investicinės sąskaitos

LVK palaiko investicinę sąskaitą – savalaikę idėją, kuri, tinkamai įgyvendinta, ilguoju laikotarpiu paskatins gyventojus investuoti ir taip potencialiai didins kapitalo Lietuvoje prieinamumą, padės spręsti įsisenėjusias gyventojų kapitalo struktūros problemas, įskaitant, pavyzdžiui, indėlių perteklių bankiniame sektoriuje.

LVK nuomone, investicinės sąskaitos sėkmė priklausys nuo jos įgyvendinimo. Išanalizavus GPMĮ projekto nuostatas, susijusias su investicinės sąskaitos įgyvendinimu, verslo bendruomenei susidaro įspūdis, kad kol kas siūlomos nuostatos yra painios, keliančios nemažai klausimų ir abejonių, ar šis instrumentas, jei nebus iš esmės tvarkomas, veiks efektyviai. Todėl LVK ragina aktyviai ieškoti sprendimų kartu su rinkos dalyviais, kaip investicinės sąskaitos mechanizmą sutvarkyti taip, kad jis tarnautų verslui ir visuomenei.

Taip pat svarbu pažymėti, kad investicinė sąskaita savaime neturėtų būti laikoma lengvata. Investicinė sąskaita visų pirma turi suteikti teisinį aišklumą, kaip yra apmokestinamos investicinės pajamos iš skirtingų finansinių instrumentų. Šiame kontekste daug abejonių kelia ir 10 tūkst. eurų per metus apribojimas, nes jeigu iš principo yra laikoma, kad investicinė sąskaita sudaro sąlygas teisingai apskaityti pajamas ir savaime nėra lengvata, tokiu atveju ribai nėra jokio pagrindo, o investicinių pajamų skirstymas į pajamas, gautas per investicinę sąskaitą, ir kitas investicines pajamas, didintų administracinę naštą mokesčių mokėtojams.

Investicinė sąskaita turėtų suteikti pagrindą sąžiningai apmokestinti investicines pajamas, todėl LVK neįtikina Finansų ministerijos argumentas, kad investicinė sąskaita turi tokį patį tikslą, kaip ir GPM lengvata investicinio gyvybės draudimo įmokoms ar įmokoms į III pakopos pensijų fondą. Investicinė sąskaita neturėtų būti traktuojama kaip alternatyva gyvybės draudimui ar III pakopos pensijos kaupimui. Tai dar viena tinkama priemonė skatinti gyventojus investuoti ir taupyti bei turėtų papildyti dabar egzistuojančias paskatas, o ne jas pakeisti.

8. Dėl GPM lengvatos gyventojų investicinio gyvybės draudimo įmokoms ir įmokoms į III pakopos pensijų fondus ir naikinimo

Pirma, kalbant apie lengvatą iš apmokestinamųjų pajamų atimti į III pakopos pensijų fondus sumokėtas sumas, ši lengvata buvo nustatyta siekiant paskatinti gyventojų įvairiapusį kaupimą senatvei, įvertinus, kad Lietuvos gyventojų skiriama pajamų dalis pensijai nėra pakankama didelės dalies gyventojų oriai senatvei užtikrinti.

Ši lengvata yra efektyvi, nes pasiekia jai iškeltą tikslą – III pakopos pensijų fondų dalyvių skaičius lengvatos galiojimo laikotarpiu išaugo nuo 10-20 tūkstančių iki kiek daugiau nei 100 tūkstančių, o III pakopos pensijų fonduose sukauptas turtas išaugo nuo 10 mln. eurų iki virš 220 mln. eurų. Pažymėtina, kad šia lengvata piktnaudžiauti iš esmės neįmanoma, nes nutraukus kaupimo sutartį su pensijų fondu, lengvata pasinaudoję asmenys turi grąžinti visą lengvatos sumą valstybei, tad lengvata yra ir tiksli.

Tuo pačiu, lengvatos nutraukimas į itin nedėkingą situaciją pastatytų asmenis, kurie jau kaupia senatvei III pakopos pensijų fonduose ir sprendimą priėmė žinodami, kad valstybė remia šį kaupimą. Panaikinus lengvatą, šių asmenų ilgalaikio kaupimo sąlygos fundamentaliai keistųsi, įmokos į III pakopos pensijų fondus būtų apmokestinamos, nepaisant to, kad „Sodros“ įmokos ir įmokos į II pakopos pensijų fondus nėra apmokestinamos, o siekiant stabdyti kaupimą III pakopoje tektų grąžinti šiuo metu gaunamą

valstybės paramą. Taigi, kaupimo III pakopos pensijų fonduose mokestinių sąlygų pakeitimas stipriai pažeistų teisėtus kaupiančių asmenų lūkesčius.

Antra, kalbant apie lengvatą gyventojų investicinio gyvybės draudimo įmokoms, galioja iš esmės tie patys argumentai, atsižvelgiant į tai, kad kaupimas per gyvybės draudimo produktus Lietuvos teisėje yra laikomas savarankiško kaupimo pensijai sistemos dalimi, o lengvata investiciniam gyvybės draudimui lygiai taip pat efektyviai skatina gyventojus kaupti ir yra efektyvi – Lietuvoje yra net 500 tūkst. investicinio gyvybės draudimo sistemos dalyvių. Lengvatos investiciniam gyvybės draudimo įmokoms atsisakymas taip pat sukurtų didelį neapibrėžtumą asmenims, jau pasirašiusiems ilgalaikio kaupimo sutartis ir tokiu būdu pažeistų teisėtus kaupiančių asmenų lūkesčius.

Atskirai paminėtina tai, kad skatindama įsigyti gyvybės draudimą, valstybė skatina gyventojus ne tik kaupti senatvei, bet ir rūpintis artimaisiais ir sumažinti socialinės paramos poreikį ligos ar nelaimės atveju.

Dėl aukščiau išvardytų ir kitų priežasčių, eilė išsivysčiusių šalių savo mokestinėse sistemose turi mechanizmus, kuriais skatina gyventojus sudaryti gyvybės draudimo ir III pakopos pensijų fondų sutartis.

Apibendrinant, raginame laikytis 18-osios Vyriausybės programos 99 p. įtvirtinto siekio siekti, kad „privataus pensijų kaupimo sistema būtų efektyvi, aiškiai reglamentuojama, *pastovi*, skaidri ir *užtikrinanti teisėtų lūkesčių principo įgyvendinimą*“ ir palikti galioti GPM lengvatas gyventojų įmokoms pagal atitinkamai III pakopos pensijų sutartis ir investicinio gyvybės draudimo sutartis, nes šios lengvatos yra tikslingos, taiklios ir efektyvios. Vis dėlto, jeigu šių lengvatų būtų atsisakoma, siūlytume nekeisti mokestinių sąlygų jau esantiems III pakopos pensijų fondų ir investicinių gyvybės draudimo fondų dalyviams lengvatą galiojančioms sutartims taikyti ne 10 metų, o neterminuotai, kad valstybė nepažeistų pačios sukurtų investicinio gyvybės draudimo ir III pakopos pensijų sistemos dalyvių lūkesčių.

9. Dėl dovanų iš artimųjų apmokestinimo

GPMĮ projekte yra siūloma apmokestinti dovanas iš artimųjų – virš 150 tūkst. eurų iš brolių ir seserų, virš 300 tūkst. eurų iš sutuoktinių, tėvų, vaikų, senelių ir vaikaičių. Esant politiniam siekiui apmokestinti dovanas, siūlytume nustatyti ne dvi, bet vieną ribą, nuo kurios gaunamos dovanos būtų apmokestinamos. Nustatant mažesnę neapmokestinamąją dydį dovanoms iš brolių ir seserų, pastarieji tarpusavyje galės perleisti turtą pirma padovanodami jį, pavyzdžiui, abiejų tėvams, ir pastariesiems, gavusiems dovanų turto iš vieno sūnaus, padovanoti turtą kitam sūnui. Taip būtų apeinama 150 tūkst. eurų riba, iki kurios nebūtų apmokestinamas dovanojamas turtas. Taip pat siūlytume ribą nustatyti kiek didesnę – 500 tūkst. eurų, atsižvelgiant į tai, kad ir toliau sparčiai augant Lietuvos nominaliam bendrajam vidaus produktui, 300 tūkst. eurų riba gali būti per maža. Alternatyviu atveju, ribą reikėtų indeksuoti pagal vartotojų kainų indeksą.

10. Dėl opcionų lengvatos taikymo

Pritariame siūlymui numatyti teisę taikyti GPM lengvatą darbuotojų opcionams ir pasibaigus darbo santykiams, tačiau siūlome iš esmės neutralizuoti lengvatą formos atžvilgiu. Lengvata turėtų būti atribota nuo konkretaus finansinio instrumento ar formos, pasirenkamos darbuotojams skatinti. Lengvata neturėtų riboti darbdavio, kokią priemonę darbuotojų ilgalaikiam skatinimui ir motyvavimui ar atlygiui už lojalumą pasirinkti. Pažymėtina, kad ilgalaikė darbuotojo skatinimo programa gali apimti

daug formų – Vakarų šalyse naudojami *virtual shares* (liet. „skaitmeninės akcijos“) depozitiniai sertifikatai ar į darbdavį investavusių fondų vienetai ir daug kitų mechanizmų, kuriuos visus apibrėžia tai, kad jais siekiama motyvuoti darbuotojus ir paskatinti juos už lojalumą. Atitinkamai, siūlome Gyventojų pajamų įstatymo 2 straipsnyje įtvirtinti sąvoką *ilgalaikė darbuotojo skatinimo programa*, ją apibrėžti, nustatant bazinius ilgalaikės darbuotojo skatinimo programos principus (įskaitant minimalią trukmę) ir šios lengvatos taikymą sieti ne su akcijomis, o ir kitokiomis formomis ilgoje perspektyvoje darbuotojams teikiama nauda.

11. Dėl avansinio pelno mokesčio mokėjimo tvarkos

LVK iš esmės pritaria pasiūlymui didinti apmokestinamųjų pajamų ribą, iki kurios įmonėms nereikia teikti avansinio pelno mokesčio ataskaitų, nuo 300 tūkst. eurų iki 500 tūkst. eurų, tačiau siūlo apsvarstyti galimybę suteikti papildomo lankstumo įmonėms mokant avansinį pelno mokestį.

Šiuo metu PMĮ 47 straipsnyje yra nustatyta, kad avansinio pelno mokesčio apskaičiuota suma pagal numatytą mokestinio laikotarpio pelno mokesčio sumą turi sudaryti ne mažiau kaip 80 procentų faktinės metinio pelno mokesčio sumos, kitu atveju mokami delspinigiai Mokesčių administravimo įstatyme nustatyta tvarka. Ši tvarka galioja tais atvejais, kai įmonės apskaičiuoja avansinio pelno mokesčio sumą pagal numatomą mokestinio laikotarpio pelno mokesčio sumą.

Praktikoje šiuo metu pasitaiko atvejų, kad įmonės, siekdamos išvengti neteisingai prognozuoto mokėtino pelno mokesčio, mokėdamos avansinį pelno mokestį sąmoningai permoka. Taip yra išvengiama delspinigių mokėjimo.

LVK nuomone, PMĮ galėtų sudaryti sąlygas mokesčių administratoriui palankiau žiūrėti į įmones, pasirenkančias avansinį pelno mokestį apskaičiuoti pagal numatytą mokestinio laikotarpio pelno mokesčio sumą. Galėtų būti svarstomas ribos sušvelninimas, kokią dalį faktinio metinio pelno turi sudaryti avansu sumokamas pelno mokestis (nuo 80 proc. iki 70 ar 60 proc.), lankstesnis metodo pasirinkimo ir keitimo mechanizmas, atleidimas nuo dalies arba visų delspinigių pataisius deklaraciją ar kitos priemonės.

12. Dėl lengvųjų automobilių įsigijimo kainos, taip pat visos tokių automobilių remonto, eksploatavimo, nuomos išlaidų atskaitymo iš įmonės pajamų

LVK kritiškai vertina pasiūlymą PMĮ nustatyti, kad tik dalis automobilių įsigijimo sumos ir tik dalis automobilio eksploatavimo išlaidų galėtų būti atskaitomos.

Pirma, įmonių lengvųjų automobilių įsigijimas ir taip yra pakankamai apmokestinamas – jau ir taip yra imperatyvas sumokėti GPM nuo pajamų natūra, gaunamų dėl automobilio naudojimo asmeniniais tikslais, taip pat nėra galimybės atskaityti įsigyto automobilio PVM. Nepaisant to, siūloma dar labiau griežtinti lengvųjų automobilių apskaitą ir apmokestinimą įmonės lygiu.

Antra, siūlomas pakeitimas sukurtų itin daug administracinės naštos ir apsunkintų finansinę apskaitą, nes įmonės finansininkai turėtų atskirai dėl kiekvieno automobilio vertinti, kokią dalį su automobiliu susijusių išlaidų galima atskaityti į įmonės sąnaudas. Taip pat nėra aiškumo su automobilio įsigijimo kainos atskaitymu kai kaip įmonės ilgalaikis turtas veikloje trumpai panaudotas automobilis būtų parduodamas – nėra aišku, ar tokiu atveju įsigijimo kainos dalies negalėtų atskaityti tiek pardavėjas, tiek ir pirkėjas.

Trečia, jeigu įstatymuose siekiama įtvirtinti paskatą įmonėms įsigyti mažiau taršius automobilius, tam yra eilė kitų būdų, kaip tą galima padaryti, nesukuriant perteklinės administracinės naštos – imtis akcizų politikos priemonių ar įvesti anksčiau siūlytą automobilių taršos mokestį. Taip pat, LVK nuomone, efektyvesnė priemonė nei šiuo metu pasiūlyta skatinti įmones įsigyti mažiau taršius automobilius būtų kuriant teigiamas paskatas - pavyzdžiui, būtų galima sudaryti galimybę lengvojo automobilio išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų lygio pagrindu diferencijuoti įmonės įsigyjamų automobilių pirkimo PVM atskaitą. LVK manymu, Lietuvos mokesčių sistemoje ir taip yra sudaryta pakankamai „lazdų“ (t. y. neigiamų paskatų) įmonėms įsigyti lengvuosius automobilius, todėl bet koks įmonių skatinimas įsigyti mažiau taršius automobilius turėtų būti paremtas „morkomis“ (t. y. teigiamomis paskatomis).

13. Dėl 5 proc. pelno mokesčio tarifo įmonių, kurių apyvarta neviršija 300 tūkst. eurų, pelnui

LVK pritaria pasiūlymui atsisakyti mažiau nei 10 darbuotojų kriterijaus smulkioms įmonėms, kurios moka 5 proc. pelno mokestį, tai naikina vieną paskatų smulkiausiajam verslui neįdarbinti tiek darbuotojų, kiek reikia įmonės veiklai ir plėtrai. Tačiau LVK pažymi, kad 300 tūkst. eurų apyvartos riba, kurią viršijus pelno mokestis įmonei padidėja nuo 5 proc. iki 15 proc. siūloma palikti, o tai toliau skatintų įmones neviršyti šios ribos. Statistika atskleidžia tendenciją, jog itin daug įmonių telkiasi ties 300 tūkst. eurų metinės apyvartos riba ir renkasi jos neviršyti, siekdamos išvengti didesnio apmokestinimo. Siekiant ekonomikos ir Lietuvoje veikiančių įmonių augimo, LVK skatintų ieškoti išeičių, kaip šią situaciją spręsti. Viena jų būtų palikti 5 proc. mokesčio tarifą 300 tūkst. eurų pajamoms, perviršiui taikant 15% tarifą, jei įmonė neviršijo 300 tūkst. eurų pajamų iš karto prieš taiėjusiais metais (*Komentaras: buvo įvertintas EIMIN pasiūlymas, tačiau nebuvo įvertintas LVK pasiūlymas, kuriuo siūloma gerokai taikliau taikyti ribinį pelno mokesčio režimą. Tikėtina, kad LVK pasiūlymo įgyvendinimas atsieitų daug pigiau ir jo nauda galėtų pranokti kaštus*).

14. Dėl siūlymo riboti prestižo amortizavimą tais atvejais, kai prestižas susidarė dėl sandorio tarp susijusių asmenų

Pirma, PMĮ projekte siūlomas PMĮ 19 str. papildymas 5 d., ribojantis galimybes amortizuoti prestižą tais atvejais, kai prestižas susidarė dėl sandorio tarp susijusių asmenų, akivaizdžiai iškreipia apmokestinimą verslo perleidimo sandorių atveju. Sandoriai tarp susijusių asmenų turi būti sudaromi rinkos kaina (PMĮ 40 str. 1 d.), o pajamos iš verslo perleidimo priskiriamos apmokestinamoms vieneto pajamoms bendra tvarka. Todėl įtvirtinus siūlomą ribojimą, verslo perleidimo tarp susijusių asmenų atvejais verslo perleidimo pajamos susidariusio prestižo apimtyje būtų apmokestinamos 2 kartus (jeigu abu vienetai yra Lietuvos) – verslą perleidusio vieneto rankose ir verslą įsigijusio asmens rankose (neleidžiant jo amortizuoti). Be to paliekama, kad neigiamo prestižo vertė, susidariusi dėl susijusių asmenų sudaryto tarpusavio sandorio, vis tiek yra apmokestinama. Toks apmokestinimas yra diskriminacinis. Akcijų perleidimo atveju tokios situacijos taip pat įmanomos tais atvejais, kai akcijų perleidimo pajamos neatitinka PMĮ 12 str. 15 p. nuostatų, todėl siūlome atsisakyti šios nuostatos ir nedrausti prestižo amortizacijos susijusių asmenų sandorių atžvilgiu.

Antra, PMĮ projekte siūlomas PMĮ 18 str. 10 d. papildymas, numatantis, kad prestižas amortizuojamas po vienetų sujungimo, tačiau ribojantis vienetų jungimo būdus (numatant, kad prestižas gali būti amortizuojamas tik sujungus įsigyjantį vienetą ir vienetą, kurio akcijos įsigijamos, arba vienetą, kurio akcijos įsigytos, prijungiant prie įsigijusio vieneto (angl. *upstream merger*), nėra logiškai paaiškinamas, kadangi visais vienetų sujungimo atvejais, įskaitant ir įsigijusio vieneto prijungimo prie vieneto, kurio akcijos įsigytos (angl. *downstream merger*) susijungimo rezultatas yra toks pat, t. y. abiejų vienetų

turtas, teisės ir įsipareigojimai atsiduria tame pačiame sujungtame vienete. Iš praktikos, *downstream merger* atveju, toks sujungimo būdas pasirenkamas dėl daugiausia reguliacinių ar komercinių priežasčių (sutarčių perkėlimo ribojimų, licencijų turėjimo ar pan.), todėl pasiūlymas riboti sujungimo būdą prestižo amortizacijai nelogiškas ir perteklinis, todėl siūlome jo atsisakyti.

Kartu atkreiptinas dėmesys į nelogišką ir nenuoseklią Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI) praktiką reikalauti, kad vienetas, amortizuojantis prestižą, pagrįstų iš prestižo amortizacijos gaunamą naudą. Atsižvelgiant į prestižo kaip kategorijos prigimtį – tai išlaidos susijusios su verslo kaip komplekso įsigijimu, jau vien pats veiklos tęstinumas turėtų būti pakankamas prestižo amortizavimo pagrindas. Jokių kitų įrodymų ir pagrindimo tokiu atveju pateikti apskritai net nėra įmanoma, todėl tokia VMI praktika turėtų būti keičiama, esant poreikiui – ir atitinkamai papildant pelno mokesčio įstatymą.

15. Dėl mokestinių nuostolių perkėlimo tarp grupės įmonių

PMĮ projekte siūloma nustatyti pelno, kuris mažinamas iš grupės įmonės perimtais nuostoliais, dydžio apribojimą (iki 70 proc. apmokestinamojo pelno) ir susijusius pakeitimus. Siūlomu pakeitimu, įvertinus VMI taikomą administravimo praktiką, *de facto* naikinama galimybė įmonėms, kurios turi sukauptų ir dar neperkeltų mokestinių nuostolių, naudoti perimtus iš grupės įmonių jų mokestinius nuostolius.

PMĮ įtvirtintos dvi rūšys mokestinių nuostolių: (i) pačio vieneto sukaupti mokestiniai nuostoliai (PMĮ 17(1)(12) str. ir 30 str.), kurie perkeliama neribotą laiką, išskyrus nuostolius iš VP, ir (ii) iš kito grupės vieneto perimami nuostoliai (PMĮ 56(1) str.), kurie gali būti perimami ir panaudojami tik tą konkretų mokestinį laikotarpį. Šiuo metu galiojantis PMĮ mokestinių nuostolių reguliavimas veikia aiškiai ir gan sklandžiai: atskaičius 70% sukauptų nuostolių likusią apmokestinamojo pelno dalį leidžiama papildomai „uždengti“ iš grupės įmonių perimtais einamųjų metų mokestiniais nuostoliais. Taip iš esmės užtikrinama, kad pelno mokestis būtų mokamas tik grupei (kaip ekonominiam vienetui) turint teigiamą veiklos rezultatą.

Neatskaičius ribojamų dydžių leidžiamų atskaitymų VMI praktikoje neleidžia panaudoti kitų grupės įmonių nuostolių. Atitinkamai, kad pakeitimas nepaveiktų *status quo*, siūlome kartu su PMĮ 56(1) str. 9 d. pakeitimu keisti (papildyti) PMĮ 30 str., t. y. atskirame papildomame punkte įtvirtinti teisę panaudoti perimamus iš grupės vieneto nuostolius pagal Įstatymo 56(1) str., neatskaitant turimų sukauptų perkeltinų mokestinių nuostolių. Tai leistų įmonėms pasirinkti, kuriuos nuostolius jie persikelia – savus istorinius ar tų pačių metų grupės įmonės.

16. Dėl lengvatos rizikos ir privataus kapitalo subjektams peržiūros

Peržiūrint lengvatą rizikos ir privataus kapitalo subjektams (toliau – RPKS) siekiama apriboti lengvatos taikymą tuo atveju, kai RPKS struktūroje dalyvauja susiję asmenys. LVK pastebi, kad taikant šią lengvatą, pastarosios naudos gavėjai susiduria su eile praktinių iššūkių, o PMĮ projektu siūlomas RPKS apibrėžimo pakeitimas iš esmės nesprendžia šios nuostatos taikymo problemų, trukdo rizikos ir privataus kapitalo dalyviams pasinaudoti pelno mokesčio lengvata ir taip riboja finansavimo prieinamumą startuoliams bei palieka neapibrėžtumo situacijų pagrįstus lūkesčius jau turintiems investuotojams. RPKS apibrėžimas turėtų pateikti aiškesnes taisykles tiek dėl to, kas būtų RPKS netinkamos susijusių asmenų investicijos (nes RPKS investuotojai jau vien dėl tokios investicijos tampa susijusiais su RPKS), kada ir kaip vertinamas RPKS investicijų portfelis, ir ar vienkartinėi investicijai skirtas subjektas gali atitikti RPKS kriterijus. Atitinkamai, peržiūrint lengvatą RPKS prašome kartu su lengvatos naudos gavėjais spręsti praktikoje kylančius iššūkius ir Pelno mokesčio įstatyme pateikti

RPKS apibrėžimą, kuris sudarytų sąlygas spręsti praktinius lengvatos taikymo iššūkius ir užtikrintų teisinį aiškumą lengvatos naudos gavėjams.

17.Dėl pelno mokesčio apskaičiavimo gyvybės draudimo įmonėms ir asmens sveikatos priežiūros įstaigoms

LVK ypatingus pelno mokesčio apskaičiavimo režimus atskiriems sektoriams (konkrečiai gyvybės draudimo ir asmens sveikatos priežiūros įstaigoms) vertina kaip mechanizmus, kuriais atsižvelgiama į konkrečiam sektoriui aktualią apskaitos specifiką siekiant užtikrinti teisingą pelno mokesčio mokėjimą, iš to nesiekiant sukurti naudos ar lengvatinio režimo šiems sektoriams. Atitinkamai, LVK prašo prieš priimant sprendimus kartu su šių sektorių atstovais atskirai įvertinti, ar šie ypatingi pelno mokesčio apskaičiavimo režimai atskirais atvejais yra reikalingi. Mūsų žiniomis, siekiant užtikrinti gyvybės draudimo įmonių apskaitos atitikti tarptautinių finansinės atskaitomybės standartams, ypatingas apskaičiavimo režimas išlieka svarbus siekiant užtikrinti teisingą gyvybės draudimo įmonių apskaitą ir pelno apmokestinimą.

18.Dėl loterijų ir azartinių lošimų mokestinių bazių suvienodinimo

Šiuo metu Loterijų ir lošimų mokesčio įstatyme yra įtvirtinta, kad organizuojant lošimus lošimo automatais, stalo lošimus, bingą, totalizatorių, lažybas ir nuotolinius lošimus, loterijų ir lošimų mokesčio bazė yra suma, gauta iš lošėjų statomų sumų, atėmus lošėjams faktiškai išmokėtų laimėjimų sumą, o organizuojant loterijas – išplatintų loterijos bilietų nominalioji vertė.

Siūlome suvienodinti mokestinę bazę organizuojantiems loterijas su mokestine baze organizuojantiems azartinius lošimus, atsižvelgiant į tai, kad kitokia nei lošimų nustatyta bazė organizuojantiems loterijas yra sąlygota nebeaktualių aplinkybių. Istoriskai Lietuvoje susiformavęs skirtingų mokestinių bazių taikymas nebėra pagrįstas, kadangi Seime priėmus susijusius Loterijų įstatymo ir Loterijų ir lošimų mokesčio įstatymo pakeitimus, buvo pakeistos specialiosios apmokestinimo sąlygos, pagal kurias dalis loterijų mokesčio buvo surenkama į valstybės biudžetą, o dalis – skiriama paramai arba labdarai. Šios aplinkybės nebėra aktualios, todėl nebėra priežasties turėti dvi skirtingas mokestines bazes taikant tą patį mokestį pajamoms iš savo esmės panašių ir net potencialiai konkuruojančių ekonominių veiklų.

Todėl siūlome loterijoms nustatyti tokia pačią mokestinę bazę, kaip ir azartiniam lošimams – loterijų dalyvių sumokėtų sumų ir jiems išmokėtų laimėjimų skirtumą. Nustačius tokia mokestinę bazę organizuojant loterijas ir siekiant išlaikyti loterijų organizatorių apmokestinimo lygį, dabar galiojantis 18 proc. loterijų mokesčio tarifas turėtų būti padidintas iki 35 proc. Pažymėtina, kad azartinių lošimų mokesčio tarifas yra 20 proc.

19.Dėl „Sodros“ įmokų „grindų“ atsisakymo

Šiuo metu galiojančios „Sodros“ įmokų „grindys“ ženkliai apsunkina dalį darbo laiko norinčių dirbti asmenų konkurencingumą darbo rinkoje. Darbdavys, ieškodamas darbuotojo ne visam darbo laikui, kai siūlomas atlygis neviršija MMA, mieliau pasirinktų tą kandidatą, kuris turi atleidimo nuo „Sodros“ įmokų „grindų“ požymį (pavyzdžiui, turi antrą darbovietę). Darbdaviui pasirinkus darbuotoją su „Sodros“ įmokų „grindų“ priemoka, atsiranda neapibrėžtumas darbdavio kainodaroje (kiekvieną mėnesį darbuotojas gali skirtingai kainuoti darbdaviui, priklausomai nuo to ar, pavyzdžiui, turi antrą darbovietę). Nurodytų kaštų darbdaviai negali įvertinti iš anksto, t. y. įdarbinimo metu „Sodros“ informacija nėra prieinama, taip pat darbdaviai negauna jokios informacijos apie darbuotojo statusą kiekvieną mėnesį (ar, pavyzdžiui, darbuotojas turi antrą darbovietę). Tam, kad darbdavys galėtų

tinkamai amortizuoti galimą pabrangimą, būtina iš anksto vertinti galimas „Sodros“ priemokas, o tai brangina prekių ir paslaugų gamybą/tiekimą, atsiranda didelis neapibrėžtumas kaštuose.

Su nurodyta problematika susiduria statybos, maitinimo, švietimo, valymo, pastatų aptarnavimo, kurjerių paslaugų ir kiti sektoriai.

Be to, pažymėtina, kad Sodros grindų reglamentavimas yra ydingas, nes kai kuriais atvejais nepasiekia savo tikslų, nepaisant neigiamų „Sodros“ įmokų „grindų“ pasekmių, pavyzdžiui:

- Jei asmuo dirba keliose įmonėse po vieną valandą ir jam mokamas minimalus valandinis įkainis, tuomet tokiame žmogui nė vienas darbdavys neprivalo primokėti „Sodros“ įmokų;
- Jei asmuo verčiasi individualia veikla ir moka socialinio draudimo įmokas, jam įsidarbinant papildomai (ne visam darbo laikui), darbdavys privalės primokėti „Sodros“ įmokų, nors asmuo, kuris verčiasi individualia veikla, savarankiškai sumoka didesnes socialinio draudimo įmokas, nei būtų paskaičiuotos nuo darbo santykių, kuomet atlyginimas nevirsija MMA;
- Užtenka, kad asmuo būtų įdarbintas dviejose darbovietėse paskutinę mėnesio dieną, tuomet nė vienas darbdavys taip pat neprivalės primokėti jam „Sodros“ įmokų.

Visi aukščiau nurodyti argumentai parodo, kad „Sodros“ įmokų „grindų“ taisyklės riboja ne pilną laiką dirbančių asmenų galimybes konkuruoti darbo rinkoje, riboja (brangina) smulkių verslų galimybes pasitelkti darbo jėgą daliai darbo laiko, sukuria verslui neprognozuojamus kaštus. Kaip kovos su galimu šešėliu priemonė, ji labiau sprendžia (skatina) išimtinai tik minimalaus atlyginimo dydžio pajamas gaunančių asmenų tinkamą įdarbinimą, bet vargu ar kaip nors prisideda prie tinkamo atlygio už darbą mokėjimo. Kita vertus, sąžiningai ir skaidriai veikiantys verslai, realiai įdarbinantys asmenis tik dalį darbo laiko, yra nepagrįstai baudžiami, o „Sodros“ grindų taisyklėmis verslui sudaromos paskatos ieškoti dirbtinių alternatyvų – ieškoti individualios veiklos pagrindu dirbančio asmens arba apskritai trauktis į „šešėlį“.

Dėl visų išvardytų priežasčių siūlytume mokesčių reformos kontekste spręsti ir „Sodros“ įmokų „grindų“ klausimą, prieš tai jį apsvarsčius Trišalėje taryboje su socialiniais partneriais.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Prezidentas

Andrius Romanovskis